

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883.

Första Kammaren.

N:o 54.

Torsdagen den 7 Juni.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmälades och bordlades Bevillnings-Utskottets memorial N:o 19, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa delar af Utskottets betänkande N:o 14, angående vissa ännu oafgjorda frågor rörande stämpelafgiften.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 5 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af hemmanet Neder Jerfva N:o 2 i Solna socken och Danderyds skeppslag af Stockholms län.

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemmanet Neder
Jerfva.*

Grefve Posse, Knut: Då i Kongl. Maj:ts proposition angående en odlingsfonds bildande icke någon framställning gjordes, att bland de medel, som skulle bilda denna fond, skulle upptagas köpeskillingar för försålda kronolägenheter, så kunde man icke behöfva hysa någon fruktan för, att det skulle blifva princip äfven för framtiden, men då i en senare aflåten proposition Kongl. Maj:t gjort en sådan framställning och jag för min del tror, att det icke blott är det första steget, som kan vara svårt att taga, utan äfven, å andra sidan, att det är lättast att i början mota ett efter ens öfvertygelse farligt steg, så har jag inom Utskottet ansett mig böra anmäla min särskilda mening, och jag har deri framhållit, att jag anser, att denna köpeskillning icke bör ingå till odlingsfonden. Denna Kammare har alltid varit *mot* försäljning af kronans egendomar och för min del har jag också under de år, jag tillhört Riksdagen, städse ansett mig böra uppträda mot sådana åtgärder, såvida man icke i stället anskaffat annan fastighet. Detta har också vid två särskilda riksdagar under de senare åren blifvit Riksdagens beslut, och jag tror, att det är riktigt och rätt att fortgå på samma väg. Och då nu genom ett beslut af år 1877 Riksdagen har beslutit, att dessa köpeskillingar skola användas till inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark, så har jag ansett, att äfven den nu påräknade inkomsten för försäljning af ifrågavarande hemman bör dertill användas.

I den rigtningen har jag afgifvit min reservation, och jag får nu hos Herr Talmannen vördsamt anhålla om proposition på bifall till densamma.

*Ufrågasatt
försäljning af
kronohemmanet Neder
Jerfva.
(Forts.)*

Herr Wennerberg: Jag hade trott, att någon af Utskottets ledamöter skulle uppträda emot det yrkande, som af den siste talaren blifvit framställt. Då emellertid så icke skett, anhåller jag att få med honom instämma och vill för öfrigt blott tillägga, att då alla myndigheter blifvit hörda i detta fall och då de alla anse försäljningen af detta hemman vara fördelaktig, hvori jag också instämmer, samt då angående den frågan, hvartill de inflytande medlen skulle användas, det icke finnes någon annan föreskrift än den, som dock inom Kammaren torde tillräckligt gälla, nemligen att vid en föregående riksdag det beslut blifvit fattadt, att medel, som för sådana försälda mindre lägenheter inflyta, skola gå till visst bestämdt, annat ändamål än det nu ifrågasatta, så ber jag få yrka bifall till den af Herr Nordenfelt m. fl. afgifna reservationen.

Herr vice Talmannen: Den fråga om försäljning af en viss statsdomän, som nu föreligger, har naturligtvis icke alls samma karakter som den mera omfattande fråga om försäljning af statsdomän, som var föremål för Kamrarnes handläggning vid en föregående riksdag och då af denna Kammare afslogs, men den har i allt fall sin särskilda betydelse därför, att det är första gången efter den nya domänstyrelsens införande, som en sådan fråga blifvit föremål för Riksdagens pröfning. Jag tillåter mig därför att vid den gjorda framställningen göra några erinringar för att bereda tillfälle att i dessa afseenden erhålla upplysningar. Alla de centrala myndigheter, som yttrat sig i denna fråga samt hufvudsakligen äfven Kongl. Maj:ts regering och Stats-Utskottet, hafva sett frågan uteslutande från den statsfinansiella synpunkten, eller från den fördel i ekonomiskt afseende, som en försäljning af hemmanet Jerfva skulle medföra. En köpeskilling skulle nemligen därför erhållas, hvilken i ränta gifve högst betydligt mera än som i arrende för hemmanet skulle kunna erhållas. Denna synpunkt är ju, så snart det är fråga om egendom, obestriddigen en ganska vigtig synpunkt, men det förefaller mig dock som om den, då staten försäljer fast egendom, icke borde vara den enda eller ens den förnämsta. Här är fråga om att försälja hemmanet Jerfva fördeladt i tomter eller också i syfte att det, om det inropas i sin helhet af en person, sedermera skulle utsäljas i tomter. Det är således fråga om att vid Jerfva anlägga ett mindre samhälle, och det synes mig således som om vid frågan om en sådan anläggning den politirättsliga synpunkten borde vara väsentligen bestämmande för frågan, huruvida hemmanet bör försäljas eller icke. I det fallet synes det mig, att då de lokala myndigheterna nemligen kronofogden och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande afstyrkt försäljningen just af politiskäl, deras skäl förtjent något beaktande. Det lärer väl äfven vara aldeles ostridigt, att så skäligt det än kan vara att, om verkligen ett behof af bostäder för arbetare eller andra förefinnes invid en jernvägsstation, staten går ett sådant behof till mötes genom att försälja sin egendom, om den ligger deromkring, ett sådant behof dock icke i verkligheten existerar i förevarande fall, och då är det, enligt min uppfattning, tvifvelaktigt, om verkligen en försäljning i syfte att framkalla ett sådant samhälle kan vara lämplig. Det finnes visserligen, såsom jag tror, vid Jerfva en

fabrik, men någon omfattande industriell rörelse, som skulle påkalla vidsträcktare behof af bostäder finnes der icke. Hvad som synes vara sannolikt är, att Jerfva skulle blifva ett slags förstad till Stockholm likasom en eller annan sådan förut förefinnes, men det synes mig tvifvelaktigt, huruvida det verkligen kan vara önskvärdt att sådana förstäder bildas på ett afstånd från Stockholm, som är så långt att det hindrar att de kunna komma att läggas in under Stockholms polis- och öfriga ordningsförhållanden, under det att de, isolerade såsom de stå, icke utan svårighet kunna få sådana politiförhållanden, som för ett mera tätt bebyggt samhälle äro nödvändiga. Det är denna synpunkt, som de lokala myndigheterna synnerligen hafva framhållit, men som deremot icke ådragit sig någon uppmärksamhet, hvarken hos Kongl. Maj:ts regering eller de centrala myndigheter, som i frågan yttrat sig, och det är också just den synpunkten, som hos mig framkallat någon tvekan. Jag har icke heller i handlingarna kunnat finna, om sådana bestämmelser för försäljningen blifvit träffade, som innebära garanti för att, om ett tätare bebyggt samhälle skulle uppstå vid Jerfva, detta samhälle komme att existera under sådana förhållanden, som kunde bereda samhället trefnad, eller sådana sundhets- och öfriga politivilkor, som derför äro nödvändiga.

Under sådana förhållanden nödgas jag för min del tills vidare hemställa om afslag på framställningen om detta hemmans försäljning.

Herr Widén: Inom Stats-Utskottet hafva meningarna icke varit delade derom, att detta hemman borde försäljas, och likaså har man inom Utskottet ganska enhälligt uttalat sig för att de inflytande medlen skulle disponeras för den odlingsfond, som Riksdagen nu har beslutit. Några af Första Kammarens ledamöter hafva dock ansett, att dessa medel i stället borde användas till inköp af skog på samma sätt som det blifvit beslutadt rörande försäljningen af de mindre statsdomänerna. Det har anmärkts mot den meningen att dessa medel skulle användas till inköp af skog, att det för närvarande icke skulle vara något särdeles trängande behof att få ytterligare medel för detta ändamål, att skogsköp, som hafva blifvit gjorda, icke blifvit gjorda med sådan omsorg, att man hade mycken anledning att vara belåten med användandet af de medel, man för det ändamålet haft att disponera, samt att i alla händelser det kunde vara tillräckligt att tillsvidare till inköp af skog använda de medel, som kunde inflyta för beslutad försäljning af de mindre domänerna, hvarför de medel, som nu skulle inflyta för försäljning af Neder Jerfva, i stället borde anslås till odlingsfonden. Derigenom har man icke absolut fattat något beslut om att icke äfven dessa medel en gång skulle komma att användas till inköp af skog. Det är således egentligen blott en interimdisposition, som här skulle vara i fråga, och ett beslut i denna rigtning skulle komma att minska behofvet af lån till denna odlingsfond. Och under tiden hade man på dessa medel 5 proc. ränta, hvarigenom man kunde anse, att man på ett godt sätt hade disponerat öfver de medel, som kunde inflyta för hemmanet Jerfvas försäljning. Men odlingsfonden är ännu icke bestämd att fortgå längre än i 5 år och då dessa 5 år hafva tilländalupit, står det Riksdagen öppet att besluta sig för, huruvida den

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemmanet
Neder
Jerfva.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemma-
net Neder-
Jerfva.
(Forts.)*

vill fortgå på den en gång beträdda vägen och således behålla odlingsfonden eller helt och hållet låta den upphöra, och i sådant fall skulle det ju äfven stå Riksdagen öppet att besluta, hvartill de medel, som kunde inflyta för Jerfva, skulle blifva använda. Under sådana förhållanden har jag för min del icke kunnat annat finna, än att hvad Kongl. Maj:t nu har föreslagit skulle vara antagligt, och jag anhåller derfor att få tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Evers: Då fråga vid sistlidne års riksdag förevar angående en vidsträcktare försäljning af statens jordbruksegendomar, uttalade jag mig mot en sådan åtgärd, alldenstund jag ansåg, att staten såsom regel icke bör afhända sig sina fastigheter, men jag tog mig äfven friheten påpeka, att jag för min del icke har något emot att biträda en försäljning af sådana mindre egendomar, hvilka äro aflägsat belägna och till följd deraf fördyra förvaltningen af statens egendomar, mot det att för den inflytande köpeskillingen förvärfva dess andra fastigheter. Oaktadt den egendom, som här är föreslagen till försäljning, icke kan hänföras till sådana egendomar, hvilka, vare sig de äro mindre eller derigenom att de äro aflägsat belägna, fördyra förvaltningen, anser jag likväl det vara skäl afyttra densamma, då på sätt af Stats-Utskottets betänkande framgår, arrendesumma för densamma i förhållande till den köpeskillning, som för denna egendom är att påräkna, ställer sig mycket ofördelaktigt eller till icke ens 1 proc. af denna. Att ytterligare utarrendera detta hemman i tanke på att vid en blifvande försäljning framdeles möjligen erhålla en högre köpeskillning, föreställer jag mig icke som finansiellt lämpligt, då man måste taga hänsyn till den ränteförlust, som genom ett sådant uppskof skulle inträffa; för min del anser jag derfor att den försäljningsåtgärd, som här blifvit af Kongl. Maj:t föreslagen och af Stats-Utskottet tillstyrkt, är fullt riktig.

En föregående högt ärad talare har betraktat denna fråga från en synpunkt, som jag ingalunda vill underskatta, nemligen att genom denna försäljning skulle man på sätt och vis skapa en förstad till Stockholm. Detta är ju möjligt, men om så äfven skulle blifva förhållandet, föreställer jag mig, att staten i detta fall icke bör uppträda som förmyndare för den enskilde, ty vill denne förvärfva sig tomtplats och bebygga densamma, bör staten icke lägga sig deremot. När man vet hvilka höga tomtpris för närvarande förekomma i Stockholm, torde icke vara rätt att motarbete möjligheten för de mindre bemedlade att i hufvudstadens närhet kunna förvärfva tomtplatser till billigare pris. Samme ärade talare framhöll äfven att i den utredning, som i betänkandet föreligger, ingenting är omnämndt om hvad som borde vidtagas för sundheten i denna nya stadsdel. För min del anser jag, att detta är något som af Riksdagen icke bör tagas under öfvervägande, enär jag föreställer mig, att det samhälle, som der kommer att bildas, icke uraktlåter att vidtaga sådana åtgärder, som i detta hänseende blefve erforderliga.

Mot den föreslagna försäljningen af detta hemman har jag sålunda ingenting att invända, deremot kan jag icke biträda Kongl. Maj:t af Stats-Utskottet tillstyrka förslag, att blifvande försäljningsbeloppet

för detta hemman skall ingå till odlingsfonden, utan anser, på sätt Domänstyrelsen hemställt, att köpeskillingen måtte, i likhet med hvad som förordnats rörande de medel, hvilka inflöte genom försäljning af sådana mindre hemman och lägenheter, som omföranälas i Kongl. brefvet den 29 Maj 1874, få användas till *inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark*, en åsigt som jemväl af Herr Nordenfelt och ett par andra ledamöter inom Utskottet blifvit delad och af dem angifven uti en vid betänkandet fogad reservation.

Den näst föregående talaren omnämnde, att han för sin del inom Utskottet tillstyrkt så väl försäljningsåtgärder som ock att köpeskillingen härför skulle ingå till odlingsfonden och att anledningen, hvarför icke han ville att försäljningsbeloppet för detta hemman finge användas till inköp af skogsmark, vore den, att man ansett, att de skogsköp för statens räkning, som hittills blifvit gjorda, icke varit så fördelaktiga som önskligt vore. Jag tillåter mig icke att fälla något omdöme härom, men jag anser, att den siste ärade talaren likasom något hvar, innan man faller ett sådant omdöme, bör noga pröfva, huruvida detta verkliga varit förhållandet och icke endast grundadt på hänsyn. Det är ju mycket vanligt, att när den enskilde avslutar ett köp, man får höra, att det är öfverbetaladt. Detta blir lätt ett talesätt som kringsprides, utan att man gör sig reda för, om så varit förhållandet. Samma är ofta fallet, när staten uppträder som köpare, men innan man *här* faller sitt omdöme, torde det vara skäl att noga öfverväga detsamma.

Om staten genom att inköpa till skogsodling tjenliga marker inom olika delar af landet bildar större komplexer och blifvande kronoparker, samt å dessa frambringa skog, äfven om den inköpta marken på ett eller annat ställe möjligen ställer sig något dyrare, så uppfylles härmed ett allmänt nyttigt ändamål, på samma gång som det hos allmänheten, genom exemplets makt, väcker håg för skogskulturen.

I så väl 1874 som 1877 års riksdagsbeslut angående försäljningen af sådana mindre egendomar, hvilkas arrendevärde icke uppginge till 200 kronor årligen, bestämdes, som herrarne torde erinra sig, att den derför inflytande köpeskillingen skulle användas till inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark, eller med andra ord, man ansåg då, enligt mitt förmenande med rätta, att man icke ville minska statens fastighetsvärde, utan när man afyttrade vissa mindre fastigheter, staten för den inflytande köpeskillingen borde förvärfva andra sådana. Här föreligger nu ett frånträdande af denna princip, derigenom att man vill använda köpeskillingen för detta hemman till ett annat ändamål — låt vara ett ganska nyttigt, som jag tror odlingsfonden vore — men för min del befarar jag att, derest man nu börjar med att använda denna köpeskillning, på sätt här blifvit föreslaget, man framdeles äfven skulle vilja deponera de medel, hvilka blifvit anslagna till inköp af skogbärande och till skogsodling tjenlig mark, för andra behof. Tillhörande styrelsen af det verk, som har åt sig anförtrodt vården af statens skogar och som äfven har till åliggande att främja skogskulturen inom landet, kan jag icke underlåta att inlägga en gensaga mot förslaget om dispositionen af den ifrågavarande köpeskillingen från detta hemman. På grund häraf kan jag icke bifalla det förslag om användandet af dessa medel, som här af Utskottet blifvit framställt, utan

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemmanet Neder
Jerfva.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemma-
net Neder
Jerfva.
(Forts.)*

ber att få förena mig med dem, som hafva yrkat bifall till den af Herr Nordenfelt afgifna reservationen.

Friherre von Kræmer: Jag tror, att denna fråga är en af dem, som i sig sjelfva äro af mycket liten betydelse, men som ändock måste tilläggas biordet *farliga*. Jag anser nemligen att det är mycket sannolikt, att om Riksdagen skulle bifalla Kongl. Maj:ts framställning i detta fall, det icke gerna kunde undgå att hafva den påföljd, att detta vore ett första steg att åter upptaga den plan, som ett par gånger har varit föremål för Riksdagens afgörande och som alltid i denna Kammare afgjordt blifvit förkastad, nemligen att utsträcka försäljningen af mindre kronoegendomar utöfver den af Riksdagen en gång bestämda gränsen eller till sådana, som blott lemna 200 kronor i arrende. Såsom vi veta, var vid sista Riksdagen ett förslag i denna rigtning å bane, nemligen om försäljning af egendomar ända upp till 500 kronors arrendevärde, och man föreslog då, att de inflytande medlen skulle användas till statsobligationer. Första Kammaren förkastade emellertid med en sällspordt stor majoritet detta förslag. Jag skulle därför beklaga, om genom bifall till Kongl. Maj:ts förslag i nu förevarande fall en ny strid i detta ämne skulle upplåga, och detta är det hufvudsakliga skälet, hvarför jag för min del icke kunnat instämma i Stats-Utskottets hemställan, utan deremot anmält min reservation.

I sig sjelf är förslaget, såsom jag redan sagt, icke af stor betydelse. Det är blott fråga om försäljning af en mindre hemmansdel, en fastighet, som blott gifvit 752 kronor i arrende och som efter nu gällande låga uppskattning är taxerad till 28,000 kronor. Deremot förespeglas den förhoppning, att den skall kunna försäljas för omkring 146,000 kronor, hvarigenom således en stor vinst, säges det, skulle göras. Jag fruktar dock att detta, såsom det synes, alldeles obestriddliga aritmetiska förhållande, nemligen att under det att arrendet för närvarande icke är mer än 752 kronor, hemmanet skulle kunna säljas för 146,000 kronor, hvarigenom således räntan på köpeskillingen skulle uppgå i tusental till hvad arrendet nu utgör i hundratal — jag fruktar dock, säger jag, att, när man närmare tänker på saken, vinsten af denna transaktion dock icke är så gifven. Jag vill nemligen antaga, att försäljningen icke nu göres, utan att man utarrenderar hemmanet igen och sedermera efter en längre eller kortare tids förlopp försäljer det. När det är fråga om en sådan lägenhet, som är ämnad till byggnadstomter för en blifvande stadsdel, är det efter mitt förmenande ytterst sannolikt, att om försäljningen ej nu, utan först efter ett antal år eger rum, denna hemmansdel i stället för att, såsom nu, betinga ett pris af 146,000 kronor skall kunna inbringa en half million eller något dylikt. Det vore icke alls någon ovanlig stegring af fastighetsvärdet, när det är fråga om tomter på en så väl belägen plats, och då är det också naturligt, att den skenbara vinst, som kronan skulle göra genom att erhålla den nu påräknade köpesumman i stället för det nuvarande låga arrendet, i sjelfva verket blefve en förlust, då en mycket *större* vinst skulle kunna erhållas genom att vänta med försäljningen. Särskildt ber jag få påpeka, att man dock icke behöfver tänka sig detta väntande med försäljningen så långvarigt, att man skulle behöfva ut-

arrendera hemmanet på nytt på 20 år. Den egentliga orsaken, hvarför frågan nu framkommit, är, såsom herrarna veta, att arrendet är utgånet sedan den 14 sistlidne Mars, hvarför en ny utarrendering måste göras. Visserligen är det föreskrifvet för Domänstyrelsen, att i allmänhet utarrendera kronans fasta egendom på 20 år, men i Riksdagens skrivelse af i fjol (i 4:de punkten) angående de vilkor, under hvilka kronans fasta egendom skall utarrenderas, heter det att: »arrende af kronan tillhörig jordegendom skall i allmänhet omfatta 20 år, dock må, i afbidan på skiftes eller vattenaflednings fullbordan, så ock i händelse under närmast följande åren *annat sådant förhållande kan antagas inträda som på arrendevärdet inverkar*, utarrendering ske på kortare tid.» Domänstyrelsen är således tydligen oförhindrad att utarrendera ifrågavarande hemman på kortare tid än 20 år, t. ex. på 5 eller 10 år, hvilket Domänstyrelsen kan anse vara lämpligast, på grund deraf, att här äro sådana förhållanden, som kunna antagas inverka på arrendevärdets stegring, nemligen den allt större och större begärligheten att erhålla denna fastighet i och för tomter.

Hvad angår det förslag, som af de öfriga reservanterna i Stats-Utskottet är väckt, eller att bifalla försäljningen, men låta försäljningssumman inflyta till den under Riksgäldskontorets förvaltning stående fonden för inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark, så skulle jag för min del mycket gerna hafva gått in derpå, helst som jag alltid och vid alla tillfällen förordat inköp af till skogsodling tjenliga, förödda marker, hvilka inköp, om ock icke för ögonblicket direkt lönande, jag dock alltid ansett indirekt så mycket mer lönande för staten. Jag behöfver i det fallet, för att klagöra min mening och icke uppehålla mig länge vid denna sida af saken, blott framkasta det enda ordet »Svältorna», hvilka för ett par decennier sedan lågo såsom en hopplös ljugöken. Från det ögonblick staten der inköpte marker och der anlade kronoparkerna stora och lilla Svältan, lärde sig egarne af marken att inse, att den hade värde. Stora delar af Svältorna planterades af de enskilde egarne, efter exemplet af statens planteringar, med skog, andra upptogos till och med till åker. Det finnes visserligen ännu här och der delar af Svältorna, som ligga i det gamla tillståndet, men de äro öfver allt genombrutna af skogsplanteringar eller åkrar och inom få år skola äfven de hafva antagit ett annat utseende. Svältorna finnas ej mer!

Jag säger, jag skulle således mycket gerna kunnat gå in på detta sätt att använda försäljningssumman, i fall man beslöte sig för att afhända staten denna fasta egendom; men skälet, hvarför jag dock icke kunnat instämma i dessa tre herrars reservation, är helt och hållet af praktisk art, ett skäl beroende på frågans närvarande ställning vid riksdagen. Hvad blir nemligen följden, om Första Kammaren här bifaller dessa reservanters förslag, nemligen att bifalla försäljningen med vilkor att medlen ingå till den af 1877 års Riksdag beslutade fonden för inköp af skogbärande mark? Jo, om Första Kammaren fattar ett sådant beslut och Andra Kammaren — såsom det utan allt tvifvel kommer att ske — bifaller Kongl. Maj:ts framställning, då skall frågan gå tillbaka till sammanjemkning i Stats-Utskottet, och följden deraf blir naturligtvis icke att medlen föreslås att gå till skogsfonden

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemmanet Neder
Jerfva.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemma-
net Neder-
Jerfva.
(Forts.)*

utan att de, om någon sammanjemkning blir möjlig, föreslås att användas på något annat, ännu icke omtaladt sätt.

Det synes mig således för närvarande icke finnas mer än ett praktiskt sätt att få uppskof med frågan, och det är att yrka afslag, ty om Första Kammaren i konsekvens med sina vid alla föregående tillfällen fattade beslut att afstyrka en vidsträcktare försäljning af statens domäner, nu afslår förevarande framställning, så är icke någon sammanjemkning möjlig, ty man kan icke sammanjemka afslag och bifall, och då har frågan således förfallit. I själfva verket är den dock blott uppskjuten och, såsom jag hade äran säga, har Domänstyrelsen då, enligt den af mig upplästa punkten, rättighet och skyldighet att utarrendera detta hemman, men icke ovilkorligen på 20 år, utan på någon lämplig kortare tid och under tiden hinner man att bättre tänka på huru med försäljningen bör förfaras.

Det är således icke af oinhet mot försäljning af särskildt *detta* hemman, utan ur synpunkten af, att det är första steget på banan af en längre utsträckt försäljning af statens domäner och ur synpunkten af det önskvärda i att få uppskof med saken för att efter tilländalöpanDET af en kortare arrendetid kunna med mera sakkännedom besluta i frågan, som jag tror, att den enda praktiska utvägen nu är att afslå Kongl. Maj:ts framställning, hvilket jag således nu får påyrka.

Herr Stråle, Wilhelm: Då jag haft tillfälle att såsom embetsman yttra mig i denna fråga och dervid afstyrkt ifrågavarande förslag som rör försäljning af ett kronohemman, beläget i närheten af många andra kronolägenheter, men min åsigt icke blifvit af Kongl. Maj:t gillad, tillåter jag mig icke att framställa något yrkande. En så optimistisk uppfattning angående den blifvande höga köpeskillingen, som förslaget upptager, hyser jag emellertid icke. På ett ställe i Stockholms närhet, nemligen vid Sundbyberg, upplät för några år sedan en enskild egare en mängd tomtlotter och ganska mycket folk skyndade sig att der köpa tomter, i följd hvaraf der uppstått en så stor komplex, att det kan blifva fråga om att i vissa hänseenden göra det till en särskild kommun, men, mine herrar, benägenheten att der köpa tomter har betydligt svalnat, åtminstone har den på långt när icke förtgått med samma fart som i början, oaktadt der ännu finnes en hel mängd tomter att köpa. Syndbyberg erbjuder dock vissa fördelar, som Jerfva icke har, derigenom att det är på väg att blifva en egen kommun. Vidare ligger det närmare Stockholm och jernvägsstation är belägen inom området.

Det är naturligtvis omöjligt att säga, huru en försäljning af lotter vid Jerfva kan komma att slå ut, men nog finnes det anledning att befara, att åtminstone till en början blott en del lotter blifva sålda. Möjligen kommer småningom kanske största delen att gå åt, men nog torde det dröja en tid, innan alla lotterna blifva sålda.

Hvad som egentligen uppkallade mig var ett yttrande af en talare på örebrobanken, hvilken sade att med sundhetsfrågan kommer det nog att reda sig. Jag befarar dock att betydande svårigheter härvid möta. En sådan komplex af tomtogare har ingen representation. Egarne hafva blott att utöfva sin rösträtt på Solna kommunalstämma, men

hvilket intresse denna kommunalstämma kan hysa för sundheten vid Jerfva, må med skäl lemnas derhän. Ett exempel i denna väg hafva vi i förhållandet mellan Arstadal och Bränkyrka kommun. Kommunalmyndigheten har visserligen med energi och kraft uppträdt i sundhetsfrågan, särskildt då typhus härjade vid Arstadal, men ännu återstår dock mycket att göra, innan man får förhållandet ordnad mellan kommunen och complexen, samt mellan jordegaren och tomtinnehafvare, hvilka sistnämnda hafva upplåtelse på viss tid utan eganderätt. Om nu fråga uppstår att verkställa t. ex. dränering å dessa tomter — och det är ju naturligt, att när en mängd människor skola bo på ett ställe, fordringarne på sundhet blifva vida större än vid ett vanligt jordbruk — så måste det bestämmas i hvad mån de, som hafva köpt lotter, böra deltaga i kostnaden för dräneringen. Har nu kronan icke sålt alla lotterna vid Jerfva, så läser väl också kronan möjligen blifva ålagd att för sina kvarvarande lotter deltaga i denna dränering; och hvad inkomst kronan skall få af sina osålda lotter lemnar jag derhän. Solna kommun befinner sig verkligen för närvarande i en egendomlig ställning. Ett fjerdedels hemman hafva komiterade för ändringar af oregelbundenheter i rikets territoriella indelning tillstyrkt att lägga till Bromma socken, och denna åtgärd har också allt möjligt skäl för sig. Vidare har Stockholms stad framställt anspråk på att få lagd till sitt område den del af Solnaskogen, som ligger mellan Stockholm och Nya kyrkogården. Detta förslag, afstyrt af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, är beroende af Kongl. Maj:ts pröfning. Skulle emellertid Solna kringskåras både på det ena och det andra sättet, kommer kommunen i en ganska egen ställning. Får den tillika en hop lottegarare vid Jerfva och komma dessa, hvilka tilläfventyrs till större delen torde utgöras af mindre bemedlade personer, att hos sig inhyra arbetsfolk o. s. v., så kan Solna kommun möjligen få en ganska betydlig fattigvårdstunga för dessa hos lottegarne inneboende personer. Naturligtvis är det en möjlighet att framdeles kunna göra dessa lotter vid Jerfva till en särskild fattigvårdssrote, men dermed är man icke genast färdig.

Jag ber äfven få fästa uppmärksamheten derpå, att vissa onera, såsom t. ex. väghållning m. m. som för närvarande åligga detta hemman, naturligtvis skola fördelas på lotterna; och jag befarar, att äfven kronan blir skyldig att utgöra onera för den del lotter, som icke genast blifver såld.

Slutligen bör heller icke förbises att, om statsmakterna besluta en försäljning af Jerfva, torde med ännu mera skäl blifva ifrågasatt att uppdelas i tomter och försäljas flera andra kronolägenheter, som ligga mycket bättre till än Jerfva. Jag kan här nämna t. ex. Ingenting, Tomteboda, Stenbrottet, Stallmästaregården, Hagalund. Skulle äfven dessa i sinom tid blifva upplåtna till lottegarare, så varder naturligtvis det af mig antydda förhållandet ännu mera kompliceradt.

Jag tillåter mig emellertid icke framställa något yrkande.

Herr Wennerberg: Då jag nyss yrkade afslag på Utskottets betänkande och bifall till reservanternas förslag, var det ingalunda därför, att jag ville motsätta mig försäljningen af Jerfva, som påtagligen skulle inbringa en ganska stor penningesumma, utan det var der-

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemma-
net Neder
Jerfva.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemma-
net Neder-
Jerfva.
(Forts.)*

för, att jag önskade — hvilket väl icke torde varit så synnerligen lätt för mig att dölja — att dessa medel måtte öfvergå till den fond, som är afsedd för inköp af skog och skogbärande mark. Då jag emellertid under diskussionen har kommit under fund med, att mitt yrkande måhända skulle synnerligen bidraga dertill, att icke köpeskillingen ginge dit, så anhåller jag nu att få afstå från detta yrkande och i stället instämma i yrkandet på afslag, i förhoppning att en annan gång, då denna fråga kommer före, det icke måtte vara närmare bestämdt, till hvilken fond dessa medel skola gå, än att de skola gå till den fond, som genom Riksdagens beslut en gång för alla blifvit bestämd. Under tiden sker för staten ingen skada, ty jag är fullt öfvertygad om att för hvarje år som går komma de tomtplatser, som finnas på den mark vid Jerfva, som nu är föreslagen till försäljning, ingalunda att sjunka i pris, utan tvärt om att stiga.

Jag anhåller således om proposition på rent afslag.

Herr Forssell, Hans: Då jag yrkar bifall till Utskottets nu föreliggande förslag, så sker det icke därför, att jag fruktar något stort men för staten af ett uppskof med detta hemmans försäljning. Det uppskofvet varder visserligen ganska långt, det kommer nemligen att räcka i 20 år, ty om Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke bialles och hemmanet således icke nu försäljes, så kommer hemmanet antagligen att blifva i vanlig ordning på 20 år utarrenderadt. Jag vill emellertid icke bestrida deras mening, som anse, att det om 20 år kommer att hafva ett vida högre värde än nu och att man således i detta högre värde får ersättning för den förlust på arrendesumman, man kommer att lida under dessa 20 år. Jag yrkar bifall därför, att jag anser det vara naturligt och riktigt samt af förhållandena påkalladt att försälja en egendom af den beskaffenhet och med det läge som denna egendom har. En egendom, som befinner sig i Stockholms närhet med goda kommunikationer både till lands och sjös, egnar sig naturligtvis vida mindre till jordbruk än till bebyggande med villor och särskildt vill jag påpeka, att den fruktan, Solna kommun tyckes hysa för att på Jerfva skulle bosätta sig endast fattigt folk, har mycket litet berättigande. Efter all sannolikhet blifva nemligen dessa tomter, en gång utstyckade, särdeles begärliga för stockholmsbor, som önska skaffa sig sommarnöjen. Det har visat sig med de egendommar staten eger rundt omkring Stockholm, att de långt mindre hafva sitt värde för jordbruk än för de tillfälle, de bereda till uppförande af villor, men ändamålsenliga villors uppförande är nästan förhindradt, då egendomarna utarrenderas på så kort tid som 20 år. Det rätta är, att sådana egendommar komma i händerna på enskilda, som äro kapitalstarka nog att hafva råd att å dem nedlägga några större kostnader.

Då nu utan tvifvel staten kommer att för denna egendom få en vida större köpeskillning än det kapital, å hvilket den kan betinga sig ränta genom ett arrende, så synes mig allt tala för att bifalla Kongl. Maj:ts proposition och verkställa försäljningen nu genast så godt som om 20 år. Här har gjorts invändningar mot försäljningen, hufvudsakligen på den grund, att man icke tyckte om det sätt för användning af köpeskillingen, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslaget. Jag för min

del anser, att det kan vara temligen likgiltigt hvilketdera sättet man väljer. Ur säkerhetens synpunkt vågar jag påstå, att placeringen i odlingslån nu, sedan det blifvit ytterligare bestämdt att odlingslån skola hafva företrädesrätt framför inteckningar, bestämdt är att föredraga framför placeringen i inköpta skogsmarker, ty om dessa kan man säga, att de icke komma att gifva staten ränta på 20 år, ja, icke ens på 40 år, utan i fråga om dylika affärer kan man säga, såsom i går sades om teaterfrågan, att det är en kulturfråga. Då ser man icke saken ur *finansiell* synpunkt; ty gjorde man det, så skulle man aldrig inköpa någon skogsmark. Dessutom förvänar det mig, att dessa anmärkningar mot medlens användande på det sätt Kongl. Maj:t föreslagit blifvit framställda af personer, som dock på det allra lifligaste förordat just utlåningen till mossodlingar. Då här är ett tillfälle att föröka denna fond, så att tillgångarna blefvo något mera lika dem, som Kongl. Maj:t hade begärt, så synes mig, att just från *det* hållet borde understöd hafva tillkommit Kongl. Maj:ts förslag. Jag är icke rädd för någondera användningen af medlen, men, då det förefaller mig, som största hoppet om framgång vore att söka på den sida, der Kongl. Maj:t befinner sig, så får jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Ifrågasatt försäljning af kronohemmanet Neder Jerfva.
(Forts.)

Friherre von Essen, Fredrik: Då Första Kammaren för några år sedan afslog den Kongl. propositionen om försäljning af sådana kronans fastigheter, som lemna ett arrende icke öfverstigande 500 kronor, så skedde detta afslag troligtvis i allmänhet därför, att Kammaren öfverhufvud icke önskade sådana försäljningar, men jag för min del, och jag skulle nästan tro många med mig, delade den åsigt, att denna försäljning af kronohemman skulle kunna ega rum sedan en domänstyrelse blifvit tillsatt, som kunde i hvarje fall pröfva, när sådana försäljningar kunde vara för staten fördelaktiga, lät vara att arrendesumman steg till ändå högre belopp än 500 kronor. Men deremot kan det i vissa fall, der arrendesumman icke ginge till mer än 200 kronor, som nu är den fastställda gränsen, vara särskilda omständigheter, såsom belägenhet, skogsareal o. s. v., som göra att det kan vara fördelaktigast att icke försälja dem. Förvaltningen af kronans hemman med deras skogar är nemligen bland annat mycket beroende på deras belägenhet i närheten af andra kronolägenheter. Det är icke alldeles nödvändigt att skogskomplexerna skola ligga i sammanhang för att de skola vara lätta att förvalta; blott de ligga nära hvarandra och när det är skogshemman, som äro så belägna, kan det vara fördelaktigt att behålla dem under kronan, äfven om deras arrendevärde understiger 500 kronor.

Men deremot då, såsom här är fallet, det arrende som utgår är så ofantligt ringa i proportion till den köpesumma, som kan erhållas, så synas talande skäl förefinnas för en sådan försäljning, helst som här ingen skogsareal förekommer, som är nämavärd och som icke heller på grund af sitt läge bereder tillfälle att komplettera någon annan skogsmark. Det är icke mindre än 2,000 kronor, som det här är i fråga att erhålla per tunnland för denna egendom, och då, såsom af Utskottets betänkande synes, arrendet icke uppgår till mera än 752 kronor mot en beräknad försäljningssumma af 146,000 kronor, så synes

*Ifrågasatt
försäljning af
kronoemman-
net Neder-
Jerfva.
(Forts.)*

det ekonomiska skälet vara mycket talande. Dertill kommer den förväntan, som man med temligen stor sannolikhet kan hysa, nemligen att icke stegringen af priset kan blifva sådan, att ränteförlusten genom ett uppskof med försäljningen derigenom kan komma att ersättas. Jag kan således icke finna något skäl, hvad den ekonomiska sidan af saken angår, som hindrar bifall till Utskottets förslag. En annan fråga är naturligen, huruvida Riksdagen bör göra afseende på den omständigheten att det vid Jerfva kan bilda sig ett litet samhälle, som kan komma att betunga den kommun, till hvilken det kommer att höra. Det är omöjligt att förutse, huruvida så kommer att ske, men hvad som är säkert är att Stockholms arbetande befolkning söker sig sådana platser utanför Stockholm att bebygga och att om staten i detta fall icke lemnar bifall till försäljningen, så komma på andra ställen i Stockholms närhet sådana köp att ske och samma förhållanden att inträffa. Så har redan inträffat på ett par ställen och så kommer äfven hädanefter att ske. Ur den synpunkten kan jag således icke fästa så mycket afseende vid detta hinder, att det bör föranleda till ett afslag.

Hvad åter beträffar penningarnes användning, så har ju Riksdagen redan en gång beslutit, att en kategori af hemman skola försäljas, nemligen de, hvilkas arrende icke öfverstiger 200 kronor, och att de därför inflytande medlen skola användas till inköp af skogbärande mark. Skola nu vid hvarje försäljning, den må nu vara större eller mindre, som ifrågasättes, sådana tvister uppkomma om hvartill medlen skola användas, så blir det mycket svårt att få dessa frågor afgjorda och endast de kunna vinna på dessa tvister, som icke vilja att för något pris någon jord, som staten eger, skall försäljas. För mig är det likgiltigt, om penningarna ingå till statsverket eller till odlingsfonden, och såvida man vill bifall till saken, synes det mig, att man kan betrakta den frågan såsom varande af temligen underordnad vikt, ty penningarna komma ju alltid staten till godo. Jag anser mig emellertid böra vidhålla Utskottets förslag, emedan jag anser, att framgång derigenom beredes åt sjelfva frågan, hvilket eljest möjligen icke skulle ske, emedan jag föreställer mig, att Andra Kammarerna icke vill bifalla reservanternas förslag.

Jag tillåter mig således anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Bergström: Med allt skäl har denna högtärade Kammarer hållit fast vid den grundsatsen, att om någon gång en af statens fasta egendomar försålles, skulle kapitalet icke uppfrätas, utan finna en annan användning, som vore lika säker och fast som kapitalet hade i jordegendom.

Mig synes att denna grundsats blefve betänkligt hotad, om man skulle bifalla hvad Stats-Utskottet föreslagit, nemligen att den inflytande köpeskillingen för ifrågavarande hemman skulle ingå till odlingsfonden.

Den siste ärade talaren tryggade sig vid att en föregående riksdag hade fattat beslut, att alla köpeskillingar för kronoegendomar, hvilka icke gåfve i arrende mera än 200 kronor skulle användas till inköp af skogbärande mark eller mark, som borde planteras med skog, och han ansåg, att detta vore ett sätt att förekomma tvister i hvarje

enskildt fall. Jag skulle icke begära bättre än att man hade fasthållit vid detta beslut. Hvarför har man nu då föreslagit att de skola ingå till odlingsfonden? Det är, säger jag, att betänkligt hota egenskapen af kapital, om köpeskillingen går in till odlingsfonden, ty huru skall man, om den får denna användning, kunna utmärka att köpeskillingen är i penningar satt jordkapital? Skall det föras särskilda räkenskaper öfver dessa medel för att skilja dem från öfriga medel som icke hafve denna egenskap?

Herr Forssell talte om att det vore mycket *säkrare* att placera denna köpeskillning i odlingsfonden, än om man köpte skogsmark för densamma. Jag fruktar, att detta hans yttrande berodde på en begreppsfrövxling. Säkerhet får man väl bäst, om man använder köpeskillingen till inköp af fast egendom. Han förvexlade således troligen *säkerhet* med *räntabilitet*. Jag vill medgifva att staten får högre inkomst, om den lånar ut köpeskillingen i sammanhang med öfriga medel, som ingå till odlingsfonden, men visserligen blir säkerheten större, om köpeskillingen nedlägges i en fastighet, och här är det särskildt *ett* slags säkerhet, på hvilken jag håller och det är säkerheten mot utgången i gemensamma voteringar. Kommer nemligen denna köpeskillning att gå till odlingsfonden, så blir den föremål för gemensam votering, och utgången deraf kan man anse vara på förhand gifven. Och med den benägenhet, som majoriteten i Andra Kammare har att uppsluka kapital, fruktar jag, att denna köpeskillning snart upphör att vara kapital.

Jag skulle kunna gå in på försäljningen under förutsättning att köpeskillingen användes på samma sätt, som Riksdagen beslutit att köpeskillingarna för öfriga kronoegendomar, som försäljas, skola användas, men i frågans närvarande skick anser jag det vara bäst att saken förfaller, derigenom att man afslår propositionen om försäljning. De vådor, Herr Forssell förespeglade, kunna icke inträffa, ty det är alldeles icke nödvändigt att utarrendera detta hemman på 20 år, utan det kan ske på 5 år eller på ännu kortare tid.

Vid sådant förhållande finner jag det lämpligast och bäst, att Kammarerna afslår propositionen, och jag förenar mig därför i det yrkande, som af Herr vice Talmannen blifvit framställt.

Herr Nordenfelt: Jag har vid detta betänkande fogat en reservation, deri försäljning tillstyrkes under viss förutsättning angående köpeskillingens användande, men efter den här nu förda diskussionen har jag kommit till den åsigt, att det är säkrast och bäst att afslå propositionen, ty en olämplig sammanjemkning kunde blifva följden af bifall och egendomen kan, såsom här är anmärkt, arrenderas ut på kortare tid, och man kan då hafva tillfälle att pröfva, om det är mera skäl att sälja denna än åtskilliga andra egendomar. Det är otvifvelaktigt att alla de skäl, som talaren på gefleborgsbänken här anført för att använda denna egendom till tomter, i vida högre grad tala för försäljning till tomter af andra statens egendomar från Ladugårdsgärde ända till Stocksund, hvilka ligga vackert emellan vattendragen och mycket fördelaktigt för öfrigt. Staten eger, såsom en talare på stockholmsbänken anført, äfven andra egendomar, som ligga mycket närmare

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemma-
net Neder-
Jerfva.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemma-
net Neder
Jerfva.
(Forts.)*

Stockholm, så att jag tror, att man kan bereda tomter, vackra och behagliga, i stadens närhet annorstädes än vid Jerfva. Jag tror vidare, att man mycket öfverskattar det pris, man nu skulle kunna få för denna egendom. Några få af de föreslagna tomterna äro visserligen vackra, nemligen de, som ligga åt skogen till, och de, som ligga vid jernvägsstationen, men alla de andra ligga på ett flackt gårde utan några naturskönheter omkring sig. Jag tror tillika, att om några år, då behovet af bostäder blir större, dessa tomter kunna komma att stiga i värde. Jag är öfvertygad om att för arbetare äro afgifterna på jernvägen för dyra att hvarje dag resa ut och in; från Jerfva till hufvudstaden är tre fjerdedel mils väg och jag tror att detta icke bär sig för arbetare, och sjelfva belägenheten af tomterna, der icke vatten synes, är sådan, att de som hafva råd att betala, taga heller andra tomter med vackrare belägenhet. Om nu försäljning skall ske, är det för mig alldeles väsentligt att köpeskillingen går till inköp af annan fastighet, ty om man icke gör detta en gång för alla till regel, kunde det hända att hela fastighetsmassan småningom försvunne och det vore ju icke nyttigt. Denna Kammare har flere gånger visat, att den icke går in på sådant. Hvad en ärad talare anförde om att det förvånade honom att någon, som visat intresse för odlingsfonden nu skulle vilja undandraga sig att föröka denna fond, ber jag att få bemöta. Odlingsfonden blir lika stor — högst 1,000,000 kronor om året — vare sig dessa penningar läggas dit eller icke. Riksgäldskontoret har skyldighet att tillhandahålla det felande beloppet. Den nu förevarande frågan inverkar icke det ringaste på odlingsfonden.

Jag skall icke uppehålla tiden längre, utan yrkar afslag.

Friherre von Kræmer: Jag begärde blott ordet för att med ett par ord ytterligare belysa köpeskillingens beskaffenhet. Det hufvudsakligen talande, eller, rättare sagdt, *enda* skälet för försäljningen är nemligen att köpeskillingen skulle uppgå till 146,000 kronor mot det att arrendet vid sista utarrenderingen blott uppginge till 752 kronor 32 öre. Såsom ytterligare bevis för att detta förhållande dock ej är så afgjordt fördelaktigt, vill jag anförä något, som jag, förra gången jag hade ordet, glömde att säga, nemligen i fråga om den erfarenhet jag personligen har om dylika tomters värde. I den ort, der jag bor, vid jernvägsstation, der jernvägar korsa hvarandra, och som därför är stadd i starkt framåtskridande, är mycket vanligt att sälja tomter i stationens närhet på 50 år. Här är nu sagdt, att Neder Jerfva såldt till tomter, skulle betinga 5 öre kvadratfoten eller 20 öre kvadratalnen. Dessa tomter i närheten af min station säljas i allmänhet för en årlig tomtafgift af 1 öre kvadratalnen. Således kan till och med der, i denna aflägsna landsort, vid sådan försäljning på 50 år erhållas fulla 5 procent af det kapitalbelopp, man här anser sig kunna vinna, eller 20 öre kvadratalnen. I den här föreslagna försäljningen ligger således icke något så ofantligt lockande hvad beträffar den summa, som omnämnts; man kan dock med skäl invända att en sådan försäljning på 50 år af statens domäner, icke ligger inom Domänstyrelsens befogenhet, men uppskjutes frågan på ett par år och Domänstyrelsen tager denna

fråga i nytt betraktande, är ju tillfälle att inkomma med framställning, i sådant syfte, i fall detta anses erforderligt.

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemma-
net Neder
Jerfva.
(Forts.)*

Herr Lindhagen: Med frågan om försäljning af hemmanet Jerfva är sammanblandad en annan, nemligen om försäljningssummans användande, hvilken bifråga tyckes vara den, som kommer att afgöra hufvudfrågans öde. Då jag ej är invigd i den fina politik, som skall ligga härunder, kan jag ej yttra mig i denna del; jag vill blott åberopa hvad förut är erinradt derom att odlingsfonden, som är till sitt belopp bestämd, hvarken blir större eller mindre, ehvad denna salusumma dit ingår eller icke. Skulle framdeles benägenhet uppstå att öka fonden utöfver hvad den nu är bestämd till, så lärers ifrågavarande belopp icke komma att på något sätt inverka på hvad som i anledning deraf kan varda beslutadt.

Jag ber att få konstatera en bestämd sak, nemligen att ifrågavarande försäljning alldeles icke berör något stockholmsintresse eller behöfves för att, till följd af något slags ömhet för hufvudstadens fattigare eller förmögnare befolkning, bereda dem någon förmån; och att frågan således gäller endast huruvida staten skall begagna sig af tillfället att för högt pris få afyttra ifrågavarande lägenhet. Af en talare från Stockholms län har mot denna försäljning invändts ofantligt många saker, som ej hafva det minsta med densamma att skaffa, såsom om sundetsväsendets ordnande, befarad fattigvårdstunga för Solna kommun m. m. Det är dessutom alls icke gifvet att Solna kommun skulle få något men eller någon tunga i följd af försäljningen, utan tvärtom skall denna kommun efter all sannolikhet komma att vinna ofantligt derpå; ty den, som föreställer sig att Jerfva skulle blifva bebyggt af den arbetande eller den fattigare befolkningen, har icke gjort klart för sig huru sådana saker verkligen gestalta sig. Jerfva är till följd af sin utmärkta belägenhet en allt för dyrbar ort för att icke blifva eftersökt af den förmögnare befolkningen.

Frågan gäller således, såsom jag redan yttrat, endast huruvida försäljningen är förmånlig för staten eller icke. Härom invändes att en försäljning framdeles kunde bereda staten ännu större fördel. Möjligen, men visst är att, om staten fortfarande undandraget sig att afyttra sin mark, de enskilda jordegarna i Stockholms närhet skola tacka Riksdagen för att de få taga den vinst, som staten eljest skulle haft. Vid Stocksund t. ex. finnas jordlägenheter, hvilkas egare med yttersta belåtenhet skola antaga tillbudet att få en förstad derstädes; och om det sker, så får Jerfva vänta, åtminstone tills den förstaden blifvit färdig. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Posse, Knut: En talare på gefleborgsbänken, som förordade Kongl. Maj:ts förslag rörande ifrågavarande försäljning, förklarade, att han i fråga om försäljningssummans användande kunde ställa sig på hvilkendera sidan som helst, men att han likväl biträdde Utskottets förslag, emedan det hade största sannolikheten för sig att vinna bifall af Riksdagen. Med anledning deraf anhåller jag härmed att få frånträda mitt yrkande af bifall till reservationen. Mellan två

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemma-
net Neder-
Jerfva.
(Forts.)*

onda ting väljer jag det minst onda, och kommer därför för min del att förena mig med dem, som yrka afslag å Utskottets förslag.

Herr Evers: Då, i olikhet med talaren på stockholmsbänken, jag icke anser försäljningsåtgärden vara hufvudsaken och användandet af försäljningsbeloppet en bisak, utan tvärt om, att beslutet om hvar-till detta senare skall användas det viktigaste, alldenstund jag icke vill vara med om att frånrycka staten de medel den har eller borde hafva för inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark, hvilket lätt kan inträffa, på sätt jag förut haft äran framhålla; nödgas jag, vid det förhållande, att samtliga de talare, hvilka förut yrkat bifall till Herr Nordenfelts reservation, nu frånträdt sina yrkanden, på de skäl därför, som af dem blifvit anförda, förena mig i deras hemställen om afslag.

Herr Svanberg: En talare på stockholmsbänken har sagt, att tiden skulle vara särdeles lämplig att nu försälja ifrågavarande egendom. Jag tillåter mig likväl i denna sak vara af en annan tanke. Jag tror nemligen att man kan påräkna en långt större köpesumma, om man dröjer med denna försäljning ett eller annat år, och kan alldeles icke finna, att några skäl tala för att en försäljning just nu skulle vara den fördelaktigaste. Onekligen har det visat sig, att tomter och jordegolotter i närheten kring Stockholm blifvit, under den sistförflutna tiden, år efter år allt högre betalda, men då det troligen kommer att fortgå sålunda ännu åtskilliga år, är det temligen säkert, att en större köpeskillning framdeles kan erhållas än som nu bjudes; därför är jag, för min del åtminstone, alldeles förvissad om, att det är mycket klokare att dröja med försäljningen ännu några år och kommer således, om det går till votering, att rösta för afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning upptog Herr Grefven och Talmannen de yrkanden, som återstodo, och gjorde enligt dem propositioner, först på bifall till förevarande utlåtande och sedan på afslag derå, samt förklarade sig anse den senare propositionen besvarad med öfvervägande ja.

Frih. von Essen, Fredrik, begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller Stats-Utskottets utlåtande N:o 50, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 20;

Nej — 63.

*Ifrågasatt
försäljning af
kronohemma-
net Neder-
Jerfva.
(Forts.)*

Föredrogs å nyo och bifölls Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets den 5 och 6 innevarande Juni bordlagda memorial N:o 4, i anledning af erhållen återremiss å förslag om utredning i fråga om anskaffande af lämpliga lokaler för Riksdagen, Riksbanken m. m.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 5 och 6 i denna månad bordlagda betänkande N:o 17, angående tullbevillningen.

1—3 punkterna.

Biföllos.

4 punkten.

Lades till handlingarna.

Anmälades och bordlades

Stats-Utskottets memorial och utlåtande:

N:o 51, med förslag till voteringsproposition med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Utskottets utlåtande angående riksstatens fjerde hufvudtitel;

N:o 52, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande trenne punkter af Utskottets utlåtande angående riksstatens femte hufvudtitel;

N:o 53, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å Kongl. Maj:ts proposition angående pensionering af enkor och barn, efter befäl och underbefäl m. fl. vid armén;

N:o 54, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Utskottets utlåtande N:o 11 c, angående de Kongl. teatrarne; och

N:o 55, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster;

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 18, angående vissa ännu oafgjorda frågor rörande enligt Art. III af Bevillningsstadgan utgående afgifter; samt

Särskilda Utskottets memorial N:o 11, med anledning af Riksdagens beslut att icke bifalla Kongl. Maj:ts hemställan i 22:dra punkten af nionde hufvudtiteln.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts att Stats-Utskottets memorial N:o 53 skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Grefve *Posse, Knut*, under fjorton dagar från den 9 i denna månad och Herr *Reutersvärd* under fjorton dagar från den 10 i samma månad.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna
